

- Úspěšná reforma ZUŠ
- Rozhovor: Inkluze ve školách
- Reportáž ze střední školy v Hubálově
- Financování studia v zemích OECD
- Příloha: Profesní kvalifikace

5x2 KROKŮ KE KVALITNÍMU ŠKOLSTVÍ

„Cesta ke kvalitnímu vzdělávacímu systému vede přes kvalitní učitele, méně administrativy, více času na žáky a studenty, podporu matematiky a technických předmětů a lepší podmínky pro strategický rozvoj vysokých škol,“ uvedl ministr školství Petr Fiala, když v únoru 2013 představil deset kroků vedoucích ke zkvalitnění českého školství.

Dlouhodobými problémy českého školství jsou klesající výsledky žáků v mezinárodním srovnání i zvyšování rozdílů v kvalitě vzdělávání mezi regiony. Jedním z hlavních cílů koncepce 5x2 kroků ke kvalitnímu školství, která vznikla na základě diskusí se zástupci jednotlivých stupňů škol a se zohledněním mezinárodních zkušeností, je proto zajistit

rovné šance na vzdělání všem dětem z celé České republiky. Aby se tohoto cíle podařilo dosáhnout, je třeba nastavit systém rovnoměrného rozdělování peněz do školství. Ministerstvo na změnách již začalo pracovat společně se zástupci krajů a obcí, reforma financování regionálního školství bude vládě předložena do června tohoto roku.

Pokračování na str. 2

CHČEME DOVÉST K VYUČENÍ KAŽDÉHO NAŠEHO ŽÁKA

Střední odborné učiliště Hubálov vzniklo v 50. letech z bývalé továrny. Kromě školy je v zapadlém místě v údolí Jizery jenom několik dalších domů, a tak většina žáků dojíždí nebo bydlí v internátu. Řemeslu se zde učí budoucí opraváři zemědělských strojů, automechanici a instalatéři, výuční list v oboru Opravářské práce mohou získat žáci se speciálními vzdělávacími potřebami. Areálem učiliště nás provedl jeho ředitel Ing. Miroslav Kolomazník.

„Průmyslovka mi dala hlavně teorii, na téhle škole získám praxi. Když se sečte obojí dohromady, umožní mi to věnovat se tomu, co mě zajímá,“ říká Jan Žižka, absolvent maturitního oboru Silniční doprava. Na SOU Hubálov využil možnosti doplnit si výuční list v oboru Automechanik v rámci ročního, zkráceného studia, určeného absolventům příbuzných maturitních nebo učebních oborů. Honza právě dochází na individuální praxi do autoservisů, kde by v budoucnu chtěl najít také pracovní uplatnění. V prvních ročních absolvuji žáci napříč všemi obory školní praxi v tzv. rukodílně,

kde se učí například zámečnické a montážní práci. Učitelé odborného výcviku se shodují, že dětem velmi chybí technická výchova, která se dříve učila na základních školách, i pracovní zkušenosti z domova. Nastupující žáci musí základním technickým dovednostem často učit od úplného začátku. A nejen těm. „Když sem děti přijdou na začátku školního roku, dělá jim problém vydržet den u pracovního stolu. Je to pro ně fyzicky namáhavé, nejsou na práci zvyklé,“ podotýká ředitel školy Miroslav Kolomazník.

Pokračování na str. 8

POTŘEBUJEME DISKUSI O CELÉM SYSTÉMU

Národní projekt Centra inkluzivního vzdělávání (CPIV) byl prodloužen do července 2013. V jeho rámci vznikla regionální pracoviště, která pomáhala školám v zavádění inkluzivního přístupu. Jaké jsou tedy výsledky projektu CPIV a do jaké míry souvisí s emotivní diskusí o praktických školách – o tom jsme hovořili s analytikem projektu Matějem Bulantem.

Projekt CPIV má za sebou již více než tři roky působení. Jaký je jeho hlavní přínos?

Pokud bych měl zhodnotit samotné tři roky, kdy projekt působil v téměř 350 mateřských, základních a středních školách, tak byl z mého pohledu úspěšný a naplnil své poslání. Psychologové, speciální pedagogové a další odborníci našich krajských center vlastně určitým způsobem suplovali nedostatky současného systému. Mám na mysli fakt, že školská poradenská zařízení jsou personálně poddimenzovaná a nemají kapacitu poskytovat v dostatečné míře servis, který by školy potřebovaly. Když bylo třeba nějaké škole pomoci s řešením aktuálního problému, tak ji naši odborníci navštívili mnohem dříve, než je tomu v případě přetížených poradenských zařízení. Věnovali jsme se také dalšímu vzdělávání učitelů, protože školám na to nestačí finanční prostředky. Proto jsme DVPP zajišťovali velice masivně a zúčastnilo se ho víc než 10 000 pedagogů. Tyto aktivity pomohly zapojeným školám při řešení problémů, se kterými se potýkaly, jak potvrzuje i množství kladných ohlasů. Z dlouhodobého hlediska nicméně projekt tak úspěšný nebyl, protože se nepodařilo začlenit jednotlivá centra a jejich multioborové týmy do struktury poradenských zařízení. Projekt CPIV v blízké době definitivně skončí, což může negativně ovlivnit šíření konceptu, který nazýváme inkluzivní vzdělávání.

Pokračování na str. 7

ŠKOLY SE ROZHODUJÍ, ZDA VYUŽIJÍ JEDNOTNÉ ZADÁNÍ

V informačním systému Nové závěrečné zkoušky byla pro všechny školy s učebními obory v průběhu března zpřístupněna jednotná zadání.

Pedagogičtí pracovníci škol s učebními obory se tak mohou seznámit s jejich obsahem v oborech, které vyučují, a poté rozhodnout, zda je v tomto školním roce využijí u závěrečných zkoušek. Přípravu jednotných zadání mají na starosti zkušení učitelé, kteří přitom spolupracují se zaměstnavateli v oboru a pracovníky NÚV. To vše probíhá v rámci projektu Nová závěrečná zkouška 2. Při použití jednotného zadání u závěrečných zkoušek by měli být absolventi lépe připraveni na reálnou praxi ve svém oboru. V minulém školním roce se k jednotnému zadání dobrovolně přidalo 81 % škol s obory vzdělání kategorie H a 61 % škol s obory kategorie E. Povinně by mělo být použito jednotného zadání zavedeno od školního roku 2014/2015.

ZF

SOUTĚŽ SAMOSTATNÝCH ODBOBNÝCH PRACÍ

Národní ústav pro vzdělávání ve spolupráci s Hospodářskou komorou ČR vyhlašuje soutěž samostatných odborných prací (SOP). Zúčastnit se může každá škola, která vyučuje některý z dvanácti oborů, v nichž je samostatná odborná práce součástí jednotného zadání.

Samostatné odborné práce představují v rámci závěrečné zkoušky novinku, která se vyvíjí teprve několik let v rámci reformy závěrečných zkoušek. Na začátku 2. pololetí si žáci losují téma a pak sami vyhledávají potřebné informace a své návrhy zpracovávají na počítači. U kuchařů může být tématem např. slavnostní menu a tabule u příležitosti výročí firmy, cukrář může dostat za úkol, aby ve své práci popsal, jak by připravil svatební dort. Při praktické zkoušce pak žáci dostanou za úkol provést nebo vyrobit to, co teoreticky popsal, a svůj postup obhajují před zkušební komisí. Žáci tak mají možnost ukázat, že pronikli do určité odborné problematiky, umí pracovat s informacemi a dokážou prezentovat výsledky své práce. Soutěžní práce je třeba poslat poštou na adresu NÚV do 31. 5. 2013.

Více informací na www.nuv.cz/nzz2

ZF

5x2 KROKŮ KE KVALITNÍMU ŠKOLSTVÍ

Pokračování ze str. 1

Další prioritou ministerstva je motivace žáků ke studiu přírodovědných a technických oborů, neboť právě vzdělání odborníci mohou České republice zajistit potřebnou konkurenceschopnost. Nově vybavit školní učebny, laboratoře a kabinety pro přírodovědné a odborné předměty letos pomohou téměř 2 miliardy korun z evropských fondů. Pilotní ověřování úzké spolupráce škol a firem se zaměří na tzv. duální vzdělávání, které spočívá v kombinaci teoretické výuky ve škole a odborné praxe přímo ve firmách disponujících kvalitním, moderním vybavením.

Základem kvalitního školství jsou dobří, motivovaní učitelé. K rozšíření profesní perspektivy pedagogů povede kariérní systém, který učitelům nabídne několik cest profesního růstu. Do praxe by měl být zaveden v roce 2015. Modelové školní vzdělávací programy jako příklady dobré praxe budou vytvořeny do poloviny příštího roku, připravují se také tzv. standardy, definující potřebnou úroveň znalostí a dovedností žáků. Od letošního ledna pracuje na ministerstvu tým, jehož úkolem je snížit administrativní

zátěž škol. Společně s pracovní skupinou odborníků ministerstvo připravuje podobu státní maturitní zkoušky po roce 2015 a věnuje se také přípravě standardizované učňovské zkoušky.

Nad změnami potřebnými v českém vysokém školství se již několik měsíců vedou intenzivní jednání s reprezentacemi vysokých škol. Plánuje se například rozlišení profesních, akademických a výzkumně orientovaných studijních oborů, větší otevření vysokých škol pedagogům ze zahraničí a z praxe a zlepšení podmínek pro zastoupení zahraničních studentů na českých vysokých školách.

V lednu byla zahájena veřejná diskuse o tzv. Strategii vzdělávací politiky ČR do roku 2020, jejímž cílem je určit směr, kterým by se vzdělávací systém měl do budoucna ubírat. Účelem veřejné konzultace je získat názory žáků a studentů, jejich rodičů, učitelů a vedení škol, zástupců veřejného, neziskového i podnikatelského sektoru.

Více informací na www.vzdelavani2020.cz
Diskuse o školství organizuje také společnost EDUin na webu: www.ceskomluvi.cz

Alena Nová

DVĚ KONFERENCE PROJEKTU UNIV 3

Koncem února se konaly dvě úvodní konference projektu UNIV 3, jehož cílem je zkvalitnit systém rekvalifikací podporou procesů uznávání výsledků předchozího učení a také modernizaci akreditačního procesu. Stejně jako v případě předcházejících projektů UNIV a UNIV 2 KRAJE je řešitelem tohoto projektu Národní ústav pro vzdělávání a přispívá na něj Evropský sociální fond.

Projekt UNIV 3 je realizován ve všech krajích ČR s výjimkou Prahy – řešitelé proto rozdělili území ČR pro potřeby projektu na „severní“ a „jižní“ část. I z tohoto důvodu se úvodní konference konaly dvě – pro severní skupinu ve středočeské Nesuchyni (21. a 22. února) a pro jižní skupinu v Brně (25. a 26. února). Na obou konferencích probíhala vstřícná jednání za účasti asi dvou set odborníků.

Zatímco se projekty UNIV a UNIV 2 KRAJE zaměřily na postupnou přeměnu středních odborných škol v centra celoživotního učení, cílem projektu UNIV 3, který začal v únoru 2012, je propojit rekvalifikace s procesem uznávání. Při jeho realizaci budou pracovníci středních škol spolupracovat i s ostatními institucemi dalšího vzdělávání, především s těmi, které rekvalifikace samy realizují.

Alžběta Polzová

DOMÁČÍ VZDĚLÁVÁNÍ BUDE MOŽNÉ I NA 2. STUPNI ZŠ

MŠMT na základě šestiletého pokusného ověřování odsouhlasilo zavedení individuálního (domácího) vzdělávání i na 2. stupeň základní školy. Po schválení novely školského zákona budou moci tuto formu výuky využít např. děti se speciálními vzdělávacími potřebami, dlouhodobými zdravotními problémy nebo děti mimořádně nadané.

Dosavadní průběh pokusného ověřování individuálního vzdělávání vedený NÚV potvrdil možnost vzdělávat žáky na 2. stupni ZŠ formou domácího vyučování. Výsledky vzdělávání těchto dětí ukázaly, že úroveň jejich znalostí a dovedností je srovnatelná s úrovní žáků při standardní výuce na základní škole.

Z celkového počtu 102 žáků zapojených do pokusného ověřování ve školním roce 2011/12 jich 37 prospělo a 65 prospělo s vyznamenáním. Podle vyjádření rodičů a učitelů jsou dokonce patrné znatelné pokroky ve výsledcích žáků v individuálním vzdělávání ve srovnání s běžnou výukou na základní škole.

Všichni rodiče žáků, kteří se zúčastnili pokusného ověřování ve školním roce 2011/12, i pedagogové spádových škol ohodnotili možnost domácího vzdělávání na 2. stupni ZŠ pozitivně. „Rodiče i učitelé ocenili zejména možnost přizpůsobit tempo výuky individuálním schopnostem žáka, která je zvláště významná u dětí se zdravotním postižením, a dále větší prostor pro rozvoj zájmů a nadání dětí,“ říká tiskový mluvčí ministerstva školství Marek Zeman. Kromě těchto důvodů se rodiče pro domácí vzdělávání rozhodovali na základě zkušenosti s tímto způsobem výuky na 1. stupni ZŠ, v případě potřeby dlouhodobé rekonvalescence dítěte, kvůli častým pobytům rodiny v zahraničí či složitějšímu dojíždění do školy. V ojedinělých případech rodiče domácí vzdělávání zvolili kvůli šikaně, která u dítěte vyústila ve fobii ze školního prostředí a kolektivu.

Podmínky domácího vzdělávání

Aby žákům 2. stupně ZŠ mohlo být povoleno domácí vzdělávání, bude třeba podat řediteli

školy odůvodněnou žádost doplněnou doporučením pedagogicko-psychologické poradny. Ředitel pak rozhodne, zdali tuto formu výuky dítěti umožní. Na rozdíl od domácího vzdělávání na 1. stupni ZŠ, kde rodičům stačí střední vzdělání s maturitou, bude pro výuku dětí v 6. až 9. třídě vyžadováno minimálně bakalářské nebo vyšší odborné vzdělání.

Výuka v rodinách bude vycházet z ŠVP příslušné školy, učitelé povedou dokumentaci žáků. Znalosti žáků ověří škola přezkoušením, které se bude konat v závěru každého pololetí. Kromě toho budou děti dvakrát za pololetí povinně docházet do školy na konzultace.

Domácí vzdělávání přináší výhody, na druhou stranu má i svá úskalí. Rodiče i učitelé se shodují, že pololetní přezkoušování je náročné pro žáky se specifickými poruchami učení, rodiče navíc poukazují na velký rozsah učiva, které musí žáci k přezkoušení zvládnout. Učitelé upozorňují, že zvyšující se odborná náročnost předmětů může vést k memorování textů bez pochopení a znalosti souvislostí. „Domácí vyučování klade na učitele velmi vysoké nároky. Pokud rodiče na nějaký obor nestačí, obvykle najímají externí učitele. Původně jsme mysleli, že externisté budou učit hlavně jazyky, ale ukazuje se, že je rodiče nejčastěji najímají na výchovu,“ vysvětluje Jitka Altmanová z Oddělení pro kurikulum všeobecného vzdělávání NÚV.

Ve školním roce 2012/13 se pokusného ověřování domácího vzdělávání na 2. stupni ZŠ zúčastnilo 120 žáků. Pokud se tuto formu výuky podaří zakotvit v zákoně, předpokládá se, že by se v rodinách mohlo ročně vzdělávat přibližně 100 až 500 dětí 6. až 9. tříd, a to nejdříve od školního roku 2014/2015.

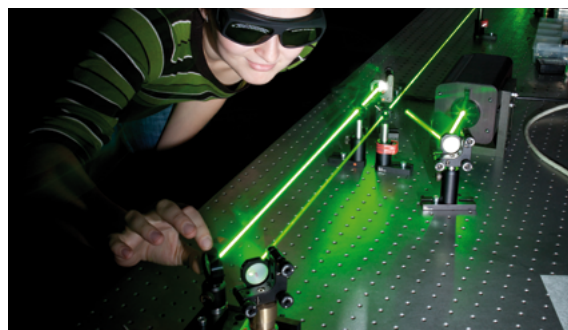
Alena Nová

NOVÉ INFORMAČNĚ VZDĚLÁVACÍ STŘEDISKO

Od dubna 2013 zahajuje svou činnost Informačně vzdělávací středisko Jihočeského kraje, vybudované v rámci projektu z dotace Integrovaného operačního programu. Jeho posláním je prostřednictvím modernizace veřejných služeb zaměstnanosti zlepšit dostupnost a kvalitu informačních, poradenských a školicích služeb pro zájemce o zaměstnání. IVS, vybudované při Vyšší odborné škole, Střední škole, Centru odborné přípravy v Sezimově Ústí, nabídne uchazečům o zaměstnání především z ohrožených skupin (dlouhodobě nezaměstnaní, absolventi a mladiství, osoby se ZP, lidé starší 50 let) a zaměstnancům, jimž hrozí propuštění, širokou škálu poradenských a informačních služeb. V tomto středisku, vybaveném moderní ICT technikou, získají od poradců informace o možnostech celoživotního vzdělávání, o rekvalifikacích, uplatnění na trhu práce a v motivačních pracovištích se seznámí s nabízenými pracovními pozicemi v Jihočeském kraji. Sama škola nabízí počáteční i další vzdělávání ve strojírenství, automatizaci, elektrotechnice a energetice.

Kontakt: Vyšší odborná škola, Střední škola,
Centrum odborné přípravy Sezimovo Ústí
www.copsu.cz, cop@copsu.cz

red

ŠANCE PRO VZDĚLÁVÁNÍ DOSPĚLÝCH

Dne 10. dubna 2013 se konala závěrečná konference projektu UNIV 2 KRAJE. Jejím leitmotivem byla myšlenka, že je třeba využít klesající demografickou křivku dětí jako obrovskou šanci k zapojení škol do celoživotního vzdělávání. Projekt UNIV 2 KRAJE, na který přispívá ESF, probíhá ve 13 krajích ČR od 1. 8. 2009 do 31. 8. 2013. Jeho cílem je proměnit střední odborné školy v centra celoživotního vzdělávání a umožnit jim využít kapacity i při poklesu počtu žáků. Zapojilo se do něj 325 škol a v jeho rámci vznikla ve třech vlnách bezmála tisícovka vzdělávacích programů, na jejichž přípravě se podílelo 3.707 pedagogů. Podle účastníků konference se podařilo nastartovat myšlení škol jako podnikatelů v oblasti dalšího vzdělávání. Většina aktivit projektu směřovala k investování do lidí a jejich know how. V rámci projektu proto proběhly semináře pedagogického projektování, lektorských dovedností i marketingu, jichž se zúčastnily tisíce pedagogů.

red

JE TO PRESTIŽNÍ ZÁLEŽITOST

Na otázku, proč si jako soukromá osoba požádal o autorizaci na profesní kvalifikaci Elektromechanik pro technická zařízení, odpovídá Ing. Milan Kubiček: „A proč ne?“

Pak ale vysvětluje: „Vlastně mě k tomu přivedly rodinné důvody. V roce 2008 jsem doma na čas osířel a pak jsem zjistil, že existuje zákon o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání. Tak jsem to zkusil.“ Měl k tomu všechny předpoklady. Pracoval jako učitel odborných předmětů na SŠ – COTPH v Poděbradské ulici v Praze 9. Škola mu pro účely zkoušek pronajala laboratoř měření a dílnu, kde mohou adeпти předvést, co umí. K této nové aktivitě vedl Ing. Kubička nejenom zájem, ale sliboval si od ní také přivýdělek.

strojů a přístrojů, ale i dalších zařízení využívajících elektrickou energii. Jsou to např. počítače, systémy elektrického vytápění, osvětlování apod. Mohou ji využít lidé s velmi rozdílnou původní kvalifikací. Ing. Kubiček už například vyzkoušel několik pracovníků firem zabývajících se servisem počítačů. Ti by podle platných předpisů neměli u počítače, který je připojen k napájecí síti, ani sejmut kryt. „K práci na elektrickém zařízení je třeba alespoň minimální stupeň odborné způsobilosti. Složení zkoušky z profesní kvalifikace jim dává základ k práci

Autorizaci mu ministerstvo průmyslu a obchodu už ke konci roku 2008 udělilo, první zkoušky ale začaly probíhat až v červnu 2010. „O profesních kvalifikacích prakticky nikdo nevěděl, a to ani na úřadech práce,“ líčí příčinu. Sám se snažil napravit situaci prostřednictvím letáčku a také napsal článek do časopisu Elektro. To mu přineslo první zájemce. Dodnes jich vyzkoušel patnáct a díky jeho připomínkám se musely upravit i standardy. Samotné zkoušky předchází konzultace, při které Ing. Kubiček zjišťuje, co adepti opravdu umí. Většinu z nich pak doporučí, jakou literaturu mají nastudovat. Příprava na zkoušku tak obvykle zabere několik měsíců. Profesní kvalifikace Elektromechanik pro technická zařízení (kód 26-004-H) má z hlediska využití v praxi velmi široký záběr – týká se nejen elektrických

na elektrických zařízeních, i když původně měli jiný obor, např. šlo o vyučeného automechanika, nebo inženýra strojaře,“ upřesňuje Ing. Kubiček. Přináší zkoušení z profesních kvalifikací opravdu přivýdělek? Podle Ing. Kubička to nestojí za řeč. Cenu za zkoušky musí držet v rozumné výši (konkrétně 8 000 Kč), jinak by odradil zájemce. Když pak uhradí pronájem za laboratoř a dílnu, zbude mu pár set korun. Ale nestěžuje si: „Beru to jako prestižní záležitost, protože byly někým nezávislým uznány moje schopnosti a kvalifikace. Přidalo mi to na sebevědomí a oceňuje to i ředitel naší školy, který je rád, když se činnost školy něčím rozšíří.“

Zoja Franklová

Více o profesních kvalifikacích a Národní soustavě kvalifikací – viz příloha

PROJEKT NA PODPORU SPOLUPRÁCE ŠKOL A FIREM

V prosinci 2012 byl zahájen projekt POSPOLU, na který přispívá Evropský sociální fond, připravilo ho MŠMT ve spolupráci se zaměstnavatelskými svazy, realizátorem je Národní ústav pro vzdělávání.

„Cílem projektu je propojit teoretickou a praktickou výuku ve středním odborném školství ve všech skupinách oborů středního vzdělávání – s hlavním zaměřením na technické obory,“ říká ministr školství, mládeže a tělovýchovy Petr Fiala.

Jeden z iniciátorů projektu, viceprezident Svazu průmyslu a dopravy a Sdružení automobilového průmyslu Pavel Juříček, upřesňuje: „Projekt POSPOLU v zásadě vychází z principu duálního vzdělávání, po kterém v průmyslu voláme delší dobu. Ve firmách studentům rádi umožníme, aby si prakticky vyzkoušeli to, čemu se ve škole teoreticky naučili. Od projektu očekáváme, že pomůže nastavit jasná pravidla pro spolupráci škol a firem.“

Školy se mohou v projektu zapojit do přípravy a ověřování různých modelů spolupráce se zaměstnavateli, mohou také spolupracovat na tvorbě metodických a učebních materiálů. Pedagogové budou mít příležitost účastnit se seminářů na podporu zavádění vytvořených modelů v praxi.

Podrobné informace o možnostech zapojení škol jsou na webu projektu www.projektpospolu.cz.

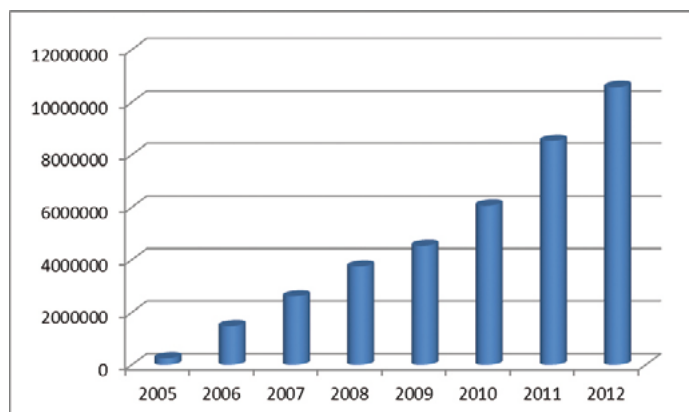
red

EUROPASS NABÍZÍ INOVOVANÝ ŽIVOTOPIS

Po osmi letech od vzniku jednotných evropských formulářů nabízí od poloviny prosince 2012 Europass inovovaný formulář životopisu. Do vzhledu a funkčnosti nového formuláře i jeho editoru se promítly návrhy zástupců jednotlivých Národních center Europass, zástupců Evropské komise, ale i připomínky uživatelů – studentů, absolventů, zástupců zaměstnavatelů či personálních poradců. Upravený životopis by tak měl lépe odpovídat současným potřebám zájemců i požadavkům personalistů. Nový životopis si lze přímo vyplnit on-line nebo stáhnout a vyplnit v počítači.

Dokumenty Europassu, které mají za cíl usnadnit uchazečům o práci, brigádu nebo stáž srozumitelně a jasně prezentovat své schopnosti a dovednosti, využívají v Evropě miliony lidí.

Počet on-line vyplněných a stažených Europass-životopisů v Evropě v letech 2005–2012

Životopis si například za dobu trvání Europassu z webu stáhlo nebo on-line vyplnilo přes 35 milionů lidí. Počet uživatelů dokumentů Europassu se také stále zvyšuje, přičemž v průběhu času stoupá procento lidí, kteří si životopis vyplňují on-line.

Inovovaný on-line editor životopisu má novou grafickou podobu, umožňuje vyplnění dalších kontaktních údajů (osobní webová stránka / blog / IM) a informací, které vedou k ucelenějšímu pohledu na to, co daný uchazeč umí. Životopis si můžete vyplnit na adrese www.europass.cedefop.europa.eu/editors/cs/cv/compose.

Europass mění i strukturu svých dokumentů

Spolu s novým životopisem došlo od prosince 2012 také ke změně ve struktuře dokumentů Europassu. Dosavadních pět

dokumentů bylo přeskupeno – životopis zůstává i nadále jako samostatný dokument a další čtyři dokumenty, tedy jazykový pas, doklad zaznamenávající mobilitu, dodatek k osvědčení a dodatek k diplomu, jsou součástí nové složky pojmenované Evropský pas dovedností (European Skills Passport – ESP). Jde o složku přístupnou on-line, do které si můžete uložit různé dokumenty,

jako např. kopie jazykových a dalších certifikátů, státních zkoušek, vysvědčení, dodatku k osvědčení nebo diplomů. Jeden či více dokumentů lze vkládat i do příloh samotného životopisu. Evropský pas dovedností vám umožní vést si své doklady přehledně a na jednom místě – už nebudete shánět kopii maturitního vysvědčení nebo diplomu.

Dodatek k osvědčení využijí absolventi v zahraničí

Jako každý rok vydává i letos Národní centrum Europass školám dodatky k osvědčení. Jde o doklad připojený k osvědčení o ukončení středního vzdělání (výuční list, maturitní vysvědčení), který obsahuje informace o tom, jaké kompetence absolvent při studiu získal. Dodatek usnadňuje zahraničním zaměstnavatelům nebo zástupcům škol pochopit význam osvědčení držitele. Dodatky se vydávají v češtině a jednom cizím jazyce (vybrat si lze z angličtiny, francouzštiny a němčiny). Loni obdrželo dodatek k osvědčení více než 60 tisíc absolventů středních škol, tedy více než 60 % všech absolventů.

Od 2. května 2013 si školy mohou vyzvedávat hlavičkové papíry v regionálních konzultačních centrech a zároveň již v databázi stahovat dodatky k osvědčení ve formátu pdf k následnému tisku.

Lucie Šnajdrová

PILOT ZUŠ BYL ZALOŽEN NA REFORMĚ ZEZDOLA

V lednu 2013 byl v Národním ústavu pro vzdělávání ukončen projekt Pilot ZUŠ.

Uzavřela se tak etapa, která je z pohledu novodobé historie základního uměleckého vzdělávání zcela výjimečná.

Vycházeli jsme z přesvědčení, že vše, co je ve školách dobré, je třeba zachovat, a co je potřeba změnit, to se musí trpělivě diskutovat se všemi zúčastněnými. „Reforma zespoda“ byla základní myšlenka, na které byl celý projekt postaven.

Možná proto se takto významná proměna podoby vzdělávání v tomto typu škol obešla bez jakýchkoliv protestů učitelů, ředitelů či nepochopení veřejnosti.

Věděli jsme o třech nebezpečích

Ze zkušeností kolegů, kteří pracovali na reformě v jiných typech škol před námi, jsme věděli, že existují v zásadě tři nebezpečí, která mohou úspěšnost projektu zhatit. Bylo třeba nejprve přesvědčit učitele a odbornou veřejnost, že diskusi musíme zahájit nejprve nad vzdělávacími obsahy a až poté nad učebními plány a hodinovými dotacemi. Bylo celkem příznačné, že těch několik málo lidí, kteří reformu vnitřně nepodporovali nebo jí dostatečně nerozuměli, neustále stácelo debatu právě k hodinovým dotacím. Nám ale bylo jasné, o co jde ve skutečnosti. To bylo to druhé nebezpečí – tzv. „předstíraná změna“, snaha, aby se reforma udělala jenom „na oko“. Nejen, že by to znamenalo zakonzervování tohoto typu vzdělávání na mnoho dalších let, ale totálně by to demotivovalo učitele a ředitele, kteří se do reformy aktivně pustili v očekávání, že nyní, po 20 letech od sametové revoluce, přicházejí změny, na které ZUŠky dlouho čekají.

Třetím nebezpečím bylo, abychom přes veškeré vášnivé debaty o konceptu RVP ZUV, pilování jednotlivých vět, nastavování závazných parametrů a určování smysluplných obsahů nepřestali vidět to podstatné, proč vůbec reformu v ZUŠ děláme. Bylo to nebezpečí tzv. „projektové slepoty“. Zkrátka nezapomenout, že samotný dokument RVP ZUV je jenom pouhým prostředkem k něčemu většímu, něčemu, co nás všechny, kteří jsme se na reformě podíleli, časově i významem přesahuje.

Pokračování na str. 6

europass Životopis

OSOBNÍ ÚDAJE Dušan Špáta

📍 Zimní 19, 566 01 Vysoké Mýto (Česká republika)
☎ +420 465 429 692 📠 +420 797 112 233
✉ Dusan.spata@seznam.cz
🌐 www.spata.eu
💬 Skype dusan.spata | ICQ 797-112-233
Pohlaví Muž | Datum narození 31. května 1982 | Národnost Česko

PRACOVNÍ ZKUŠENOSTI

1. čer. 04 - V současnosti Junior manager
CK Léto, s. r. o.
Sladkovského 126, 530 02 Pardubice (Česká republika)
Administrace a organizování zájezdů cestovní kanceláře po Evropě.

Uživatelé Europassu oceňují především jednotný vzhled a přehlednost dokumentů a také to, že je lze snadno vytvořit. Výhodou dokumentů je i fakt, že jsou uznávané a často i vyžadované v zahraničí.

PILOT ZUŠ BYL ZALOŽEN NA REFORMĚ ZEZDOLA

Pokračování ze str. 5

Analýza ukázala silné a slabé stránky

Od začátku projektu jsme byli přesvědčeni, že má-li proběhnout reforma úspěšně v našich školách, musí nejprve proběhnout v našich hlavách. Provedli jsme podrobnou a hlubokou SWOT analýzu a přesně definovali, jaké oblasti v uměleckém vzdělávání je třeba zachovat, jaké postupně opustit (liberalizovat) a co je třeba podrobit okamžité změně.

Jiří Stárek
hlavní manažer projektu Pilot ZUŠ,
ředitel ZUŠ Hostivař v Praze 10

V zásadě šlo o provázání základních uměleckých škol, jako pevné součásti vzdělávací soustavy ČR, s principy evropské dimenze ve vzdělávání a po čtyřiceti letech totalitního školství poskytnout dostatečný prostor ke spoluúčasti na vzdělávání i rodičům, místní komunitě, odborné veřejnosti, zaměstnavatelům apod. Nastavit podmínky tak, aby učitelé cítili, že nyní mohou ovlivnit obsahy vzdělávání a reagovat tak na aktuální potřeby žáků, které se významně proměňují.

Foto - archiv školy

Mezi zásadní nedostatky se zařadily nereálně nastavené a obtížně splnitelné učební plány (tvořené ještě v sedmdesátých letech minulého století), příliš teoretické a abstraktní pojetí výuky hudební nauky, zkreslené a často až zdeformované hodnocení významu a smyslu uměleckého soužití, nedostatečná flexibilita ve vnímání nových uměleckých směrů a disciplín, nedostatečná počítačová gramotnost učitelů a poněkud nevyhovující legislativní i odborné znalosti jak o vzdělávání na ZUŠ, tak v pedagogice obecně.

Aby žák chtěl vědět

Nebylo vůbec jednoduché zahájit proměnu „v našich hlavách“. Uvědomit si, že úloha učitele by se měla posunout od zásady „aby žák věděl“ k nastavení takových metod a forem pedagogické práce, „aby žák chtěl vědět“.

ZUŠ, jaké jsou cíle této instituce a především, jaký má být žák, který si zvolí vzdělávání na základní umělecké škole. Tato část základního kurikulárního dokumentu patřila do kategorie „potřebné zachovat“, protože učitelé na ZUŠ si mnohé z výše uvedeného dlouhodobě uvědomují. Bylo ale ozdravné si to přes veškeré nadvicování stupnic, etud a v honbě za soutěžními výsledky po letech znovu připomenout.

Foto - archiv školy

Co jsme v projektu Pilot ZUŠ všechno udělali

- Byl připraven Rámcový vzdělávací program pro základní umělecké vzdělávání.
- Necelá čtyřicítka ředitelů a učitelů pilotních škol ve všech čtrnácti krajích ČR je proškolená a připravena poskytnout své zkušenosti s tvorbou školních vzdělávacích programů dalším školám.
- Každý z deseti tisíc učitelů ZUŠ v ČR obdržel motivační DVD podporující a především vysvětlující reformu.
- Každý učitel získal pracovní zápisník pro následné úpravy ŠVP v příštích letech.
- Všem školám byl poskytnut Manuál pro tvorbu ŠVP.
- Realizační tým projektu navštívil všechny pilotní školy ještě před spuštěním reformy, aby jim pomohl s případnými úpravami ŠVP.
- Následně byli proškoleni i inspektoři ČŠI.
- Pilot ZUŠ byl financován ze státního rozpočtu ČR a z ESF.

Podle provedené analýzy se ukázalo, že hlavními přednostmi základního uměleckého vzdělávání je především komplexnost a systematickosti vzdělávání, jeho dostupnost, odborné zajištění výuky, možnost individuálního přístupu k žákům, naplňování principu celoživotního vzdělávání a vedle tradice uměleckého vzdělávání i kultivace a rozvíjení kulturního života daného regionu.

Pochopení trochu provokativní teze, že smyslem vzdělávání na základních uměleckých školách již není naučit hrát dítě na housle, ale prostřednictvím hraní na housle z něj udělat někoho, kdo zastává určité hodnoty, životní postoje, prostě se stane díky hraní na housle „krásným“ člověkem. Rámcový vzdělávací program ve svých kapitolách nyní poprvé přesně definuje požadavek státu, jaká má být z pohledu státu

Ředitel nebude muset nic předstírat

Současné nastavování srozumitelné a obecně přijímané vzdělávací strategie pro Českou republiku je pro všechny, kteří udrželi projekt Pilot ZUŠ při životě, značným zado-stiucíněním. V tezi této strategie se totiž píše, že škola by měla být místem, kde se žáci pouze nevzdělávají, ale především vychovávají k sebedůvěře, důvěře v ostatní lidi a demokratické instituce. Přesně tak jsme reformu v ZUŠ nastavovali. Je ale třeba, aby tuto strategii uváděli v život ředitelé a učitelé sebedůvěrou, kteří své práci věří. Když bude mít nyní učitel možnost si sám napsat osnovy, podle kterých pak bude učit, začne své práci i více věřit. Ředitel, který nebude muset předstírat, že plní mnohdy nereálně nastavené učební normy, a bude mít možnost tyto normy upravovat podle potřeb dětí i místní reality, nebude muset lhát. A lidé, kteří nemusejí lhát a své práci věří, jsou pak teprve lidé samostatní, sebedůvěrou, kterých si žáci mohou vážit.

Jiří Stárek

POTŘEBUJEME DISKUSI O CELÉM SYSTÉMU

Pokračování ze str. 1

Proč se domníváte, že by mohl být ohrožen proces zavádění inkluzivních principů v českých školách?

Chápeme inkluzivní vzdělávání jako přístup založený na myšlence, že všechny děti mohou navštěvovat běžné školy – ale za předpokladu, že tyto školy jsou pro tento účel uzpůsobeny. S ukončením projektu CPIV přestane existovat subjekt, který spolupracoval se školami právě na tom, aby byly připraveny na vzdělávání žáků s různými vzdělávacími potřebami, což je z mého pohledu velká škoda. Na druhou stranu ale věřím, že se podařilo nadchnout pro myšlenku inkluze celou řadu škol a inkluze se bude šířit i bez naší asistence.

Podařilo se rozšiřovat myšlenky inkluze v širším měřítku, než je 350 přímo zapojených škol?

V první fázi vstupovaly do projektu školy doporučené krajskými úřady a ukázalo se, že ne všechny měly eminentní zájem zavádět prvky inkluzivního vzdělávání, svou účast braly jako povinnost. Jiné to bylo v dalších fázích, kdy docházelo k síťování škol. Proběhlo mnoho setkání a řada konferencí, kdy se naši pracovníci snažili zasíťovat školy navzájem i s neziskovým sektorem, s poradenskými zařízeními i s orgány sociálně-právní ochrany dětí. Formou síťování probíhalo další šíření myšlenek, takže okruh škol byl mnohem větší. Důležitou roli v tom sehráli ředitelé. Když dalším školám doporučili postupy, které si vyzkoušeli ve své škole, tak to mělo velkou váhu.

Jaké je vaše pojetí inkluze?

Inkluze v maximalistickém pojetí znamená, že ne-li všechny, tak alespoň naprostá většina dětí by měla mít možnost – zdůrazňuji slovo možnost – navštěvovat běžné základní školy. Současně to ale předpokládá, že to školy budou dobře umět nejen s takzvaně běžnými žáky, ale i s dětmi, které vyžadují nějakou speciální péči. V našem pojetí se proto inkluze týká všech žáků, i když je jasné, že ne všichni vyžadují stejně intenzivní péči. Jde ale o to, aby výuka byla co nejvíce individualizovaná. Jenže to se těžko uskutečňuje v současné situaci, kdy ubývá dětí a škol, které chtějí přežít, kumulují žáky ve třídách. Se třiceti žáky ve třídě se pak o nějaké individualizaci nedá mluvit. Zcela logicky se proto rodiče snaží umisťovat děti na víceletá gymnázia a kvalita hlavního proudu se zhoršuje.

Váš projekt se snažil řešit i problematiku sociálního znevýhodnění ve školách. Co říkáte současné diskusi o potřebnosti praktických škol?

Účastnil jsem se různých panelů na toto téma a nevím, jestli je ještě na místě slovo *diskuse*. Vytvořily se dva tábory, které se „zakopaly“ na svých pozicích. Bohužel jsme svědky takových emotivních vyjádření jako: U nás se ty děti mají dobře

a na druhé straně: Vy těm dětem škodíte, protože jim neumožňujete skutečně rovný přístup. Operuje se s veličinou štěstí a možná to je důvod, proč se diskuse dostala na mrtvý bod.

Hodně se také mluví o tom, jaké děti by měly být do praktických škol vlastně zařazovány?

Často se argumentuje tím, že je v praktických školách neúměrně velké zastoupení romského etnika a že mnohé děti, které tam jsou zařazeny, nemají mentální, ale sociální handicap.

Je tu také rozsudek Evropského soudu pro lidská práva, že u nás ne všechny děti mají rovný přístup ke vzdělávání. Měli bychom tedy znovu zvážit, jak vyladit kritéria pro zařazování dětí do praktických škol a zda nepřijmout určitá opatření, např. povinný poslední ročník mateřské školy, která by této skupině žáků umožnila lepší přípravu pro vstup do školy a zvýšila pravděpodobnost jejího úspěšného absolvování.

Kolik je dneska praktických škol a jak velká část dětí tam chodí?

Statistiky jsou velmi problematické. Praktické školy jsou součástí hlavního vzdělávacího

Jak tedy víme například, že je tam neúměrně zastoupena romská skupina?

To také není jasné. Jednu metodiku použil ombudsman a jinou zase Česká školní inspekce. Data se proto rozcházejí a těžko se pak dokazují některá tvrzení. Jako např. když ČŠI v současnosti tvrdí, že klesá počet romských žáků v praktických školách. Z mého pohledu je to velmi problematické. Stačí vzít v úvahu, jak obtížné je už jen stanovit počet Romů v ČR. Podle posledního censu se jen 12 000 lidí hlásí k romské národnosti, ale podle kvalifikovaných odhadů jich žije v ČR až 250 000.

Jaká by tedy podle Vás měla být budoucnost praktických škol? Mělo by se jejich působení utlumovat?

Myslím, že by praktické školy měly v určité formě existovat, nicméně je třeba se domluvit, za jakých podmínek, a znovu otevřít diskusi, jaká by měla být jejich cílová skupina. Podle toho by se měly narovnat disproporce v rámci systému. Přijít s tím, že zrušíme praktické školy, je populistický krok, který naprosto nic neřeší. Tady není jednoduché řešení. Pokud chceme něco zrušit, tak musíme vytvořit taková opatření, aby ten chybějící článek mohl být něčím nahrazen.

The image shows a screenshot of the website for the 'Centra podpory inkluzivního vzdělávání' (CPIV). It includes a login section with fields for 'Uživatelské jméno' and 'Heslo', a 'Přihlásit se' button, and links for 'Zapomenuté heslo?' and 'Zapomenuté uživatelské jméno?'. Below this is an 'Informace' section with links to 'Zprávy o stavu inkluzivního vzdělávání', 'Napsali o nás', 'Metodika a výzkum', 'Fotogalerie', and 'Kontakty'. The main content area features a quote from 'Jak si na škole pomáháme' and a section titled 'O projektu' which describes the project as a nationwide initiative funded by the European Union and the Czech Republic, aimed at supporting inclusive education. It mentions the project's start in 2009 and its continuation until 2013. Logos for 'esf evropský sociální fond v ČR', 'EVROPSKÁ UNIE', 'MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY', and 'OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost' are displayed at the bottom.

proudu, jen se v nich vyučuje podle přílohy RVP základních škol, která upravuje vzdělávání žáků s lehkým mentálním postižením. Kromě celých praktických škol existují i jednotlivé třídy, které se učí podle této přílohy, a školy nemusejí v názvu uvádět slovo *praktická*. Takže vlastně přesně nevíme, kolik dětí se podle jejího programu učí.

Po zrušení by tady byla nehomogenní skupina dětí, pro kterou by nebylo dostatek odborníků. Čili napřed by tu měla být diskuse, jak by měl vypadat systém jako celek. Není možné z toho vytrhovat jen praktické školy.

Další informace, metodiky a jiné výsledky projektu: www.cpiiv.cz

Zoja Franklová

CHCEME DOVĚST K VYUČENÍ KAŽDÉHO NAŠEHO ŽÁKA

Pokračování ze str. 1

Spolupráce školy s podniky žákům umožňuje přijít do kontaktu s potenciálními zaměstnavateli již v průběhu studia. Během odborné praxe vykonávané přímo ve firmách zaměstnavatelé poznají dovednosti žáků a řadě z nich pak po vyučení nabídnou práci. Ani praxe ve školních dílnách však není odtržená od reality. Žáci druhých a třetích ročníků pracují na skutečných zakázkách a na základě tzv. odměny za produktivní práci mají možnost si i přivydělat. Například instalatéři si mohou vylepšit rozpočet dokonce o 5 až 6 tisíc korun měsíčně. Automechanikové v rámci školní praxe připravují vozidla na technické prohlídky, provádějí běžnou diagnostiku, opravy nebo přezouvání pneumatik. Žáci prvních ročníků si dovednosti osvojují na modelech motorů a dalších dílech, které škola pro tyto účely poskytla mladoboleslavská Škoda. Mistři například simulují určitou závadu na motoru a úkolem žáků je ji rozpoznat a odstranit.

Výuční list je základ

Nejdéle vyučovaným oborem na škole je Opravář zemědělských strojů, první žáci se v něm vyučili již v 50. letech minulého století. V 70. letech se na základě požadavku Škody Mladá Boleslav otevřel obor Automechanik, v současnosti se v Hubálově na budoucí profesi připravují také instalatéři, v oboru Opravářské práce žáci se speciálními vzdělávacími potřebami. Před několika lety začala škola nabízet obor Strojní mechanik. Ačkoli je podle ředitele Kolomazníka po jeho absolventech mezi strojírenskými

zemědělských strojů a přibližně 70 v oboru Automechanik.

Žákům oborů Opravář zemědělských strojů, Opravářské práce a Instalatér přiděluje Středočeský kraj pravidelné měsíční stipendium, jehož výše začíná při nástupu do školy na 300 korunách a v dalších ročnících se zvyšuje na 400 a 500 korun. Aby žák stipendium

Žák oboru Opravář zemědělských strojů

mohl pobírat, nesmí mít neomluvené absence, ředitelskou důtku nebo sníženou známku z chování, ani opakovat ročník.

Pokud prospěje s vyznamenáním, získá navíc jednorázovou odměnu ve výši tisíc, dva nebo tři tisíce korun – částka se opět odvíjí podle ročníku. Kromě toho mohou žáci, kteří do školy denně dojíždějí a mají

Hubálova komplikované spojení, dopravu vlastními autobusy, které získala bezúplatným převodem od několika organizací. Udržovat je v provozu se jí daří díky vlastním automechanikům z řad zaměstnanců i žáků. Sociální zvýhodnění, zahrnující také ubytování na internátu a dotované stravování, je podle ředitele Kolomazníka pro žáky výraznou pomocí, neboť řada z nich pochází ze sociálně slabších nebo nefunkčních rodin. Žáci mohou v průběhu studia získat bezplatně svářečský a řidičský průkaz, platí

Nácvik seřizování motoru, obor Automechanik

si jen lékařskou prohlídku a vystavení řidičského oprávnění. Prioritou přitom zůstává, aby žáci školu opouštěli skutečně až po vyučení, což není vždy snadný úkol. „Máme tu děti, které jsou i v době studia v podmínce. Razíme cestu, že pokud se nám podaří jim nějaké vzdělání dát, umožní jim to lepší uplatnění ve společnosti. Když nastane problém, je snadné jim studium ukončit, ale vzhledem k současné nezaměstnanosti to není dobré řešení,“ vysvětluje Miroslav Kolomazník.

Získání další kvalifikace

SOU Hubálov žákům nabízí také možnost rekvalifikací. Této příležitosti využila paní Michaela, která si ve škole doplňuje kvalifikaci svářeče. Rozhodla se k tomu z praktických důvodů. Do loňského roku pracovala jako obchodní zástupkyně a nyní se chce věnovat obchodní činnosti se svařovací technikou, kde je svářečský průkaz podmínkou. „Je to jemná práce, vyžaduje opravdu velkou praxi. Muži mají obrovskou výhodu, pokud se už se sváření dostali do kontaktu třeba díky tatínkům nebo dědečkům. Já techniku a zkušenosti teprve sbírám,“ popisuje paní Michaela, vyučená fotografová, která absolvovala i grafickou průmyslovou školu a v současnosti studuje speciální pedagogiku na Pedagogické fakultě Univerzity Karlovy. Ve školní svářečské dílně je na praxi i vyučený autoelektrikář Pavel Kerda. V Hubálově si v rámci ročního zkráceného studia dodělává výuční list v oboru Automechanik, čímž si chce otevřít dveře pro podnikání. „Autoelektrikář si nemůže založit vlastní dílnu. Abych mohl podnikat, potřebuji mít výuční list v oboru

Žáci oboru Opravářské práce při praktickém vyučování

firmami velká poptávka, kvůli nízkému zájmu uchazečů k jeho otevření zatím nedošlo. Ve školním roce 2012/13 má SOU Hubálov 244 žáků, z toho přes 80 v oboru Opravář

trvalé bydliště ve Středočeském kraji, vždy na konci pololetí požádat kraj o proplacení jízdného. Škola samotná zajišťuje pro žáky z Turnova a Mladé Boleslavi, odkud je do

Automechanik. Dva výuční listy jsou zajímavější i pro zaměstnavatele," zdůvodňuje svoji volbu Pavel.

Měla by být větší benevolence

V 90. letech začala mnohá učiliště nabízet také maturitní obory, v Hubálově šli ale opačným směrem a rozšířili svou nabídku o obor kategorie E Opravářské práce. Zpočátku byl o obor velký zájem a učilo se v něm kolem 80 žáků, dneska už je tu jen jedna třída v ročníku s maximálně 14 žáky. Opravářské práce představují vlastně zjednodušené studium oboru kategorie H Opravář zemědělských strojů, který se na škole tradičně učil, podobně jako obory Instalatér a Automechanik.

Obor Opravářské práce je zakončený výučním listem a zaměřený na to, aby žáci získali hlavně praktické dovednosti, které jim umožní najít práci. Mohou získat i řidičské oprávnění (např. na traktor), naučí se svářet elektrickým obloukem, zámečnické práce, chodí na praxi i mimo učiliště. Někteří si udělají také evropský svářečský průkaz. V menší míře se tu naopak vyučuje český jazyk nebo matematika. „Pro zaměstnavatele je důležité, aby žák měl výuční list, ovládal praktické činnosti a aby byl zvyklý chodit denně do práce. Proto se škola musí věnovat také výchově žáků," říká ředitel školy Miroslav Kolomazník.

Žákům oboru Opravářské práce věnuje škola velkou pozornost. Ředitel Kolomazník je pro tento obor editorem jednotného zadání a spolupracuje tak na reformě výučního listu, která v současnosti probíhá. Nejen v tomto oboru, ale i ve všech ostatních se závěrečné zkoušky v SOU Hubálově provádějí podle jednotného zadání, což zaručuje jejich vysokou úroveň. Možnost zařazení do oboru kategorie E byla podle ředitele zpočátku mnohem volnější než dnes. Celkem automaticky se do Opravářských prací zařazovali absolventi zvláštních (dnes praktických) škol a také ti žáci základních škol, kteří měli slabší studijní předpoklady. Tím, že škola vyučovala i obory kategorie H, bylo možné žáky přearozovat, když se ukázalo, že na vybraný obor nestačí (nebo naopak).

Často se mluví o tom, že do praktických škol chodí částečně i žáci, kteří nemají zdravotní, ale spíš sociální handicap. Proto v posledních letech sílí tlak na to, aby jejich absolventi nenastupovali automaticky do oborů kategorie E. Každý žák, který tam má být zařazen, musí mít doporučení z pedagogicko-psychologické poradny, a pokud ho nezíská, začne chodit do složitějšího oboru kategorie H. „Přitom když přijde z praktické školy s trojkami a čtyřkami, tak je skoro jisté, že to nezvládne, a my ho přitom nemůžeme přeradit do jednoduššího oboru. Kdybychom to v případě potíží mohli udělat, tak tomu bych říkal skutečná inkluze. Za současného stavu se naopak stává, že tito žáci opustí školu bez vyučení, což je pak velký problém," říká M. Kolomazník a dodává: „V zařazování žáků by mělo být mnohem víc benevolence.“

Alena Nová a Zoja Franklová

PŘIJÍMÁNÍ ŽÁKŮ DO OBORŮ VZDĚLÁNÍ KATEGORIE E

V roce 2011 došlo novelizací vyhlášky č. 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných k několika úpravám, které způsobily změny v přijímání žáků do oborů vzdělání kategorie E. Cílem nových legislativních opatření bylo zamezit vzdělávání žáků bez zdravotního postižení ve třídách zřízených pro žáky s takovým handicapem. Tyto úpravy se v případě oborů vzdělání kategorie E dotkly především skupiny žáků základních škol s velmi slabým prospěchem nebo žáků vycházejících z nižších ročníků ZŠ. Ti byli dříve přijímáni do tříd pro žáky se zdravotním postižením u učebních oborů kategorie E s tím, že nároky těchto oborů odpovídaly jejich schopnostem a žáci vstupovali na trh práce s výučním listem. Před rokem 2011 se tito žáci ve společných třídách vzdělávali se žáky základních škol praktických, kteří do oborů E byli automaticky přijímáni.

Popisované legislativní změny mají dopad i na přijímání žáků základních škol praktických do oborů vzdělání kategorie E. Také u těchto žáků musí být zdravotní postižení doloženo vyjádřením školského poradenského zařízení a teprve poté mohou být zařazení do třídy zřízené pro žáky se zdravotním postižením.

Žáci bez zdravotního postižení

Obory středního vzdělání kategorie E jsou v kapitole 1.2 rámcových vzdělávacích programů (RVP) nastaveny jako obory navazující na přílohu Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání, která upravuje vzdělávání žáků s lehkým mentálním postižením (RVP ZV – LMP). Přesto je možné do těchto oborů přijímat nejen žáky vzdělané podle RVP ZV – LMP (což jsou převážně žáci základních škol praktických), ale i žáky vzdělané podle RVP ZV (tj. převážně žáky běžných základních škol). Pokud jsou do oborů středního vzdělání kategorie E přijati žáci bez zdravotního postižení, jedná se potom o běžnou třídu střední školy. Tato třída musí mít nejmeně 17 a nejvíce 30 žáků (§ 2 vyhlášky č. 13/2005 Sb., o středním vzdělávání a vzdělávání na konzervatoři). V takové běžné třídě lze jako v každé jiné třídě individuálně integrovat žáky se zdravotním postižením, a to do maximálního počtu pěti žáků (§ 10 vyhlášky č. 147/2011 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných).

Například pokud potřebuje ředitel školy vytvořit běžnou třídu s nejnižším počtem 17 žáků, může se zde spolu s 12 žáky bez zdravotního postižení vzdělávat 5 žáků s handicapem.

Žáci se zdravotním postižením

Pokud je do oboru středního vzdělání kategorie E přijato alespoň 6 žáků se zdravotním postižením, může ředitel školy zřídit třídu pro žáky se zdravotním postižením. Tato třída musí mít nejmeně 6 a nejvíce 14 žáků (§ 10 odst. 1 vyhlášky č. 147/2011 Sb.). Žáci s jiným typem zdravotního postižení nebo se zdravotním znevýhodněním mohou být do této třídy zařazení až do 25 % nejvyššího počtu žáků ve třídě (§ 10 odst. 4 vyhlášky 147/2011 Sb.). To znamená, že pokud bude ve třídě pro žáky s určitým typem zdravotního postižení (např. mentální) celkem 8 žáků, mohou být do této třídy zařazení 2 žáci s jiným typem zdravotního postižení nebo se zdravotním znevýhodněním (např. epileptik nebo kardiak).

U žáků s handicapem vzdělávaných ve třídě zřízené pro žáky se zdravotním postižením však škola musí nejmeně jedenkrát za školní rok posoudit, zda trvají důvody žákovy zařazení do této třídy (§ 3 odst. 5 vyhlášky č. 147/2011 Sb.). V případě každého žáka platí, že zdravotní postižení i zdravotní znevýhodnění žáka zjišťuje a potvrzuje školské poradenské zařízení (§ 16 odst. 5 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním a vyšším odborném vzdělávání).

Renata Votavová

ODBORNÉ VZDĚLÁVÁNÍ A TRH PRÁCE

Absolventi středního odborného vzdělávání jsou při vstupu na trh práce úspěšnější než mladí lidé se všeobecným vzděláním. Práci nacházejí rychleji, v prvním zaměstnání setrvávají déle, vytvářejí si stabilnější pracovní vztahy a bez práce zůstávají kratší dobu. Tyto závěry přináší nová zpráva Cedefopu.

Evropský trh práce prochází velkými změnami. Hlavní problémy způsobuje vysoká nezaměstnanost, rychlý technický pokrok, globalizace a stárnutí populace. V důsledku těchto dlouhodobých trendů není jasné, zda kvalifikace poskytované dnešními vzdělávacími systémy budou vyhovovat novým požadavkům. Evropská komise proto v roce 2008 zahájila iniciativu *Nové kvalifikace pro nová zaměstnání*, poskytující obecný rámec pro politiku EU v této oblasti. Komise zdůraznila potřebu zvýšit atraktivitu odborného vzdělávání a přípravy (OVP).

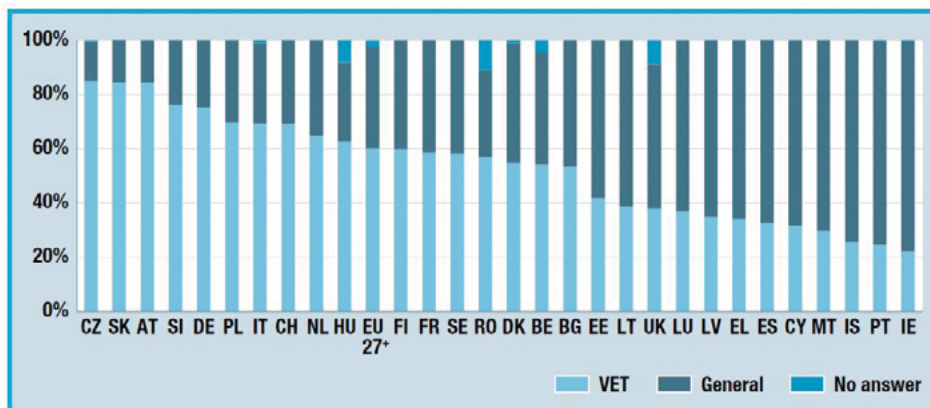
Má-li se podporovat promyšlené politické rozhodování a přizpůsobovat (odborné) vzdělávání, je třeba zlepšit znalosti o evropských trzích práce a zároveň o výstupech z jednotlivých forem vzdělávání. Zpráva Cedefopu využívá modul šetření pracovních sil EU z roku 2009, který je první komplexní databází umožňující mezinárodní srovnání výsledků absolventů odborného vzdělávání na trhu práce.

Volba vzdělávací cesty

Česká republika, Slovensko a Rakousko patří k zemím s nejvyšším podílem mladých lidí ve věku 15 až 34 let, kteří získali střední odborné vzdělání (84 až 85 %, což je výrazně nad evropským průměrem, jenž činí 60,3 %). Naopak nejmenší část mladých lidí absolvovala odborné vzdělávání v Irsku (22 %) a Portugalsku (25 %). Rozdíly mezi zeměmi mohou záviset na faktorech souvisejících s nabídkou a poptávkou systému vzdělávání a profesní přípravy. Vzdělávací systémy zajišťují širokou škálu různých typů OVP a profesních cest, svoji roli hraje také historie. Dlouhou tradici má OVP například v Rakousku, Německu a Švýcarsku, jiné země kladou naopak větší důraz na všeobecné vzdělání (např. Itálie).

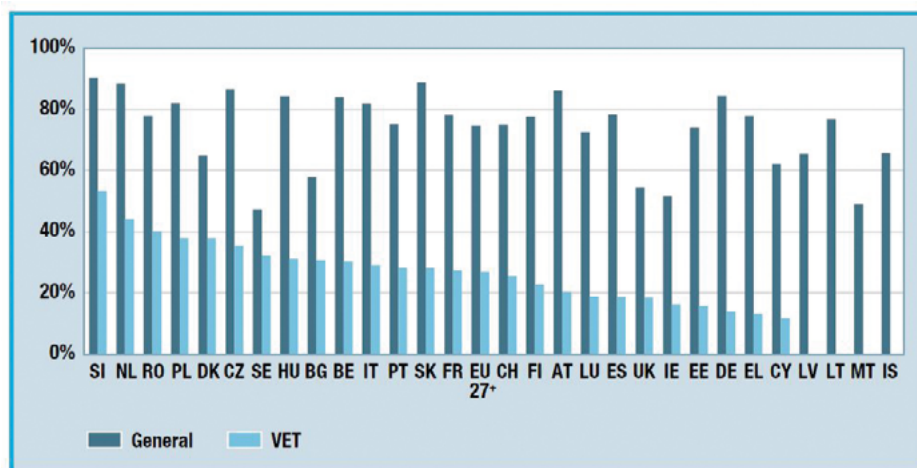
Odborné vzdělávání založené hlavně na školní přípravě je časté například ve Francii (24 % ze všech typů OVP), Rumunsku (18 %) a ve Španělsku (10 %), školní příprava kombinovaná s praxí na pracovišti je běžná v Německu (67 %), České republice (10 %) a Rakousku (6 %). Odborné vzdělávání vycházející zejména z praxe na pracovišti je nejrozšířenější ve Velké Británii (55 %) a ve Francii (40 %). Na volbu vzdělávací dráhy mladých Evropanů má velký vliv vzdělání rodičů: čím vyšší je úroveň vzdělání rodičů, tím vyšší úroveň vzdělání dosahují jejich děti. Vzdělání rodičů také ovlivňuje, zdali se mladí lidé vydají cestou odborného, nebo všeobecného vzdělávání.

Pro odborné vzdělávání se většinou rozhodují děti rodičů se středním (43,8 %) nebo nižším (36,6 %) stupněm vzdělání, pouze 12 % z nich má rodiče s terciárním vzděláním. Mezi mladými lidmi ve věku 15 až 34 let, kteří získali všeobecné vzdělání, má vysokoškolsky vzdělané rodiče naopak každý třetí.

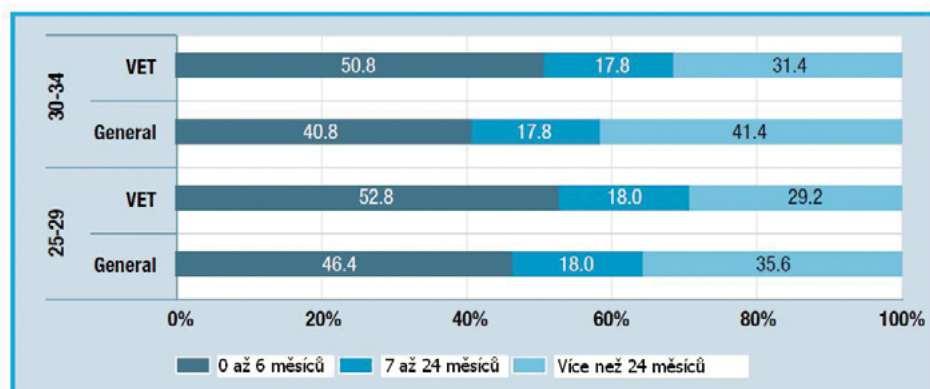

Graf 1 Podíl absolventů všeobecného a středního odborného vzdělávání ve věku 15–34 let, 2009

VET = odborné vzdělávání, General = všeobecné vzdělávání, No answer = bez odpovědi

Graf 2 Podíl absolventů středních škol ve věku 18–24 let pokračujících ve studiu, 2009

Graf 3 Minimální délka období bez zaměstnání absolventů středních škol, 2009

Pozn.: Ukázka nezahrnuje data z Německa, Norska a Švýcarska.

Většina absolventů všeobecného vzdělávání pokračuje ve studiu na terciární úrovni (tři čtvrtiny 18 až 24letých), zatímco u absolventů odborného vzdělávání je poměr opačný: 73 % opouští formální vzdělávání a vstupuje na trh práce a jen 27 % pokračuje ve studiu. K dalšímu vzdělávání více inklinují absolventi odborného vzdělávání založeného

na školní přípravě (okolo 35 % absolventů ve věku 18 až 24 let je stále ve vzdělávání) ve srovnání s absolventy OVP, které hlavně nebo částečně spočívá v praktické výuce na pracovišti (14,6 %). Tendence absolventů odborného vzdělávání dále studovat je silnější ve východní Evropě (s výjimkou Estonska) a severovýchodních zemích (kromě Finska).

Nejvyšší podíl studujících absolventů OVP je ve Slovinsku (53,3 %) a Nizozemsku (44,2 %), nejnižší naopak na Kypru, v Řecku, Německu a Estonsku (méně než 16 %).

Celoživotní vzdělávání je nezbytné

Absolventi odborného vzdělávání nacházejí práci rychleji než absolventi všeobecného vzdělávání. Profitují tak ze silnějšího, bližšího spojení mezi jejich vzdělávacím systémem a trhem práce. V zaměstnání setrvávají déle, období nezaměstnanosti jsou u nich kratší. Jejich úspěšnější vstup na trh práce se odráží také ve vyšších počátečních výdělcích, nárůst ve výši mezd však časem klesá. V důsledku podstatných změn na evropských trzích práce očekáva-

ných v příštích desetiletích se bude měnit kvalifikační obsah povolání, zejména kvůli novým nebo odlišným pracovním úkolům. V tomto kontextu se budou absolventi OVP přirozeně soustřeďovat v odborných povoláních a především ve středně kvalifikovaných profesích (hlavně v řemeslech a příbuzných oborech). Ačkoli tato povolání budou stále vytvářet pracovní příležitosti, protože bude třeba nahrazovat pracovníky odcházející do důchodu, střednědobě se očekává snížení poptávky. Hlavním úkolem celoživotního vzdělávání proto bude zvyšovat kvalifikaci pracovníků tak, aby se mohly vyrovnat s restrukturalizací trhu práce. Nedostatek pracovních míst vede k tomu, že jsou lidé s vysokou kvalifikací nuceni přijímat místa, která tak vysokou

kvalifikaci nevyžadují, čímž dochází k vytlačování pracovníků s odpovídající nižší kvalifikací. To může být zvláště problematické v regionech s vysokým a rostoucím podílem absolventů terciárního vzdělávání. Přes výše uvedené obavy vyznívají celková zjištění zprávy pro OVP pozitivně, což by mělo povzbudit politické činitele k tomu, aby podporovali modernizaci odborného vzdělávání a přípravy.

Pramen: CEDEFOP. From education to working life: the labour market outcomes of vocational education and training. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2012. 87 s. ISBN 978-92-896-1125-1. Sg. 6345 http://www.cedefop.europa.eu/EN/Files/3063_en.pdf

Připravila Alena Nová

FINANCOVÁNÍ STUDIA V ZEMÍCH OECD

Náklady na studium a hledání nejlepší cesty pro podporu studentů patří v současnosti k nejvíce diskutovaným tématům ve vzdělávání. Publikace Education at a Glance, každoročně vydávaná OECD, přináší porovnání modelů financování studia v jednotlivých zemích.

Země OECD mají v oblasti terciárního vzdělávání podobné cíle – posílení ekonomiky založené na znalostech, zvýšení dostupnosti vysokoškolského vzdělání, dosažení vysoké míry úspěšného ukončování studia a zajištění finanční stability vysokého školství. Jednotlivé země se však výrazně liší ve způsobu, jakým jsou náklady na studium sdíleny mezi státem, studenty a jejich rodinami a dalšími soukromými subjekty, a také ve finanční podpoře nabízené studentům. Vystihnout rovnováhu mezi dostatečnou podporou vysokých škol formou školného a zajištěním rovnosti v přístupu ke vzdělání není snadné. Školné na jedné straně podporuje kvalitu vzdělávacích programů a rozvoj nových a zároveň může školám pomoci navýšit počet přijímaných studentů. Na druhou stranu bez silného systému veřejné podpory, který studentům pomáhá hradit náklady na studium, může výrazně omezit přístup k vysokoškolskému vzdělání, zvláště studentům s rodinným zázemím s nižšími příjmy.

Školné a podpora studentů

V severských zemích (Dánsko, Finsko, Island, Norsko a Švédsko) studenti neplatí školné a zároveň mohou využít štědré veřejné podpory. Jednotlivci zde na druhou stranu odvádějí vysoké daně z příjmu. V roce 2010 se v těchto zemích u více než tří čtvrtin mladých lidí (76 %) předpokládalo, že během života vstoupí do vysokoškolského vzdělávání, což je výrazně nad průměrem zemí OECD, který činí 61 %. Přístup k financování terciárního vzdělávání v tomto modelu odráží hluboce zakořeněné sociální hodnoty, jako je rovnost příležitostí a sociální rovnost. Dánsko a Švédsko se nicméně rozhodly navýšit zdroje financování vysokých škol zavedením školného pro zahraniční studenty.

Do skupiny zemí s vysokými poplatky za studium a zároveň dobře rozvinutým systémem podpory studentů patří Austrálie, Kanada, Nizozemsko, Nový Zéland, Velká Británie a Spojené státy. Ačkoli tyto země mají poměrně vysoké finanční bariéry pro vstup do veřejného vysokoškolského vzdělávání (např. v USA roční školné přesahuje 5 000 dolarů), vstupní míra (76 %) se zde nachází značně nad průměrem zemí OECD. Běžné je v těchto zemích financování vysokých škol soukromými subjekty (firmy a neziskové organizace) – náklady na vzdělávání jsou zde sdíleny mezi státem, domácnostmi a soukromými společnostmi.

V Japonsku a Koreji platí většina studentů vysoké školné (v průměru vyšší než 4 500 dolarů), systém finanční podpory je zde ovšem méně rozvinutý než ve výše uvedených modelech. Studentům, kteří dosahují vynikajících studijních výsledků a mají problémy s financováním studia, mohou být školné nebo vstupní poplatky sníženy, případně od nich mohou být zcela osvobozeni. Očekává se, že v Japonsku vstoupí do vysokoškolského studia v průběhu života 51 % mladých lidí a v Koreji 71 %. Nižší vstupní podíl v Japonsku je vyrovnán nadprůměrnou vstupní mírou do kratších a více prakticky orientovaných programů terciárního vzdělávání. Další skupinu zemí spojuje mírné nebo žádné školné a málo rozvinutý systém podpory studentů. Vysoké školy jsou v tomto modelu obvykle silně závislé na financování

ze státního rozpočtu, očekávaný vstup mladých lidí do terciárního vzdělávání je pod průměrem zemí OECD (56 %). Patří sem ostatní evropské země s dostupnými daty (Rakousko, Belgie, Česká republika, Francie, Irsko, Itálie, Polsko, Portugalsko, Švýcarsko a Španělsko) a také Mexiko. Poplatky za studium vybírané veřejnými vysokými školami zde nepřesahují 1 300 dolarů ročně, kromě České republiky studenti školné neplatí také v Irsku (přesněji – od školného jsou osvobozeni studenti prezenční formy bakalářských programů – za ně školné hradí vysokým školám stát) a Mexiku. Zvláštní pozici v této skupině zaujímá Polsko, kde na veřejných vysokých školách platí školné pouze studenti kombinovaného studia.

Pokračování na str. 12

FINANCOVÁNÍ STUDIA V ZEMÍCH OECD

Pokračování ze str. 11

Rozdílné přístupy

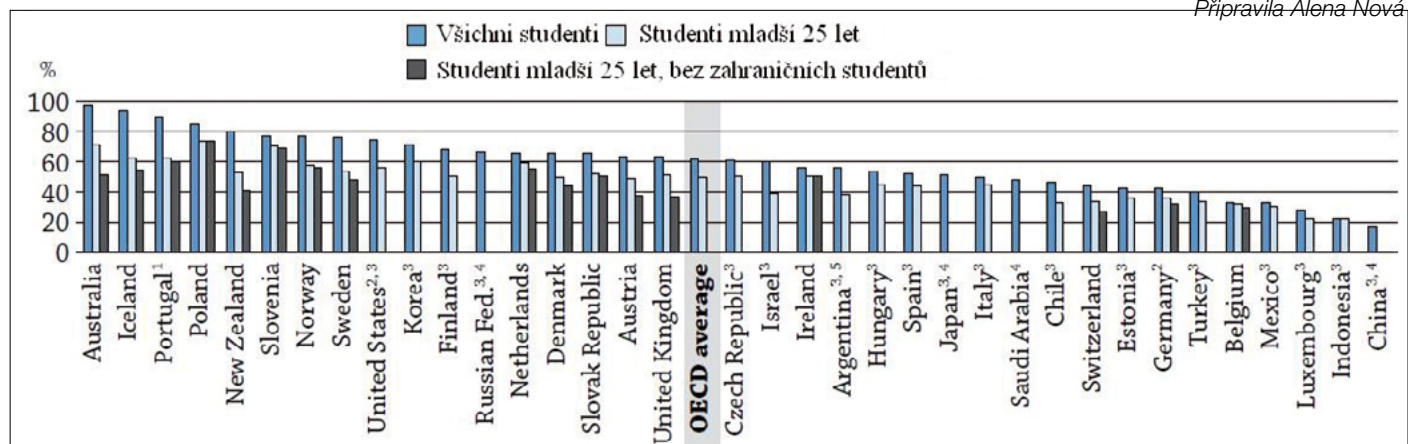
Výše školného se ve více než polovině zemí s dostupnými údaji liší podle oboru studia. Hlavním důvodem jsou rozdílné veřejné výdaje vynakládané na určitý obor, kdy platí, že čím vyšší jsou náklady na studium příslušného oboru, tím vyšší školné vzdělávací instituce vybírají (běžné např. v Irsku, Itálii, na Novém Zélandu, v Polsku a na Slovensku). Poplatky za studium byly od poloviny 90. let zavedeny v některých německých spolkových zemích, začaly se vyvírat nebo se zvyšují v Austrálii, Japon-

sku, na Novém Zélandu, v Portugalsku, Velké Británii a Spojených státech. Školné pro zahraniční studenty bylo kromě Dánska a Švédska přijato také v Irsku a na Slovensku. Rakousko zavedlo poplatky za studium v akademickém roce 2001/02, ale v letním semestru 2009 byly pro většinu studentů zrušeny. V Austrálii se výše školného začala rozlišovat podle oborů v souvislosti s jejich vztahem k trhu práce – studijní obory, jejichž absolventů je na trhu práce nedostatek, vybírají nižší poplatky, aby přilákaly více studentů. Od roku 2009 došlo v některých

zemích k dalším změnám. Ve Velké Británii se pro rok 2012 naplánovalo zdvojnásobení až ztrojnásobení školného jako součást vládního plánu stabilizace univerzitních financí. Korea v roce 2011 zavedla reformy zvyšující úroveň veřejné podpory pro studenty s cílem posílit dostupnost terciárního vzdělávání.

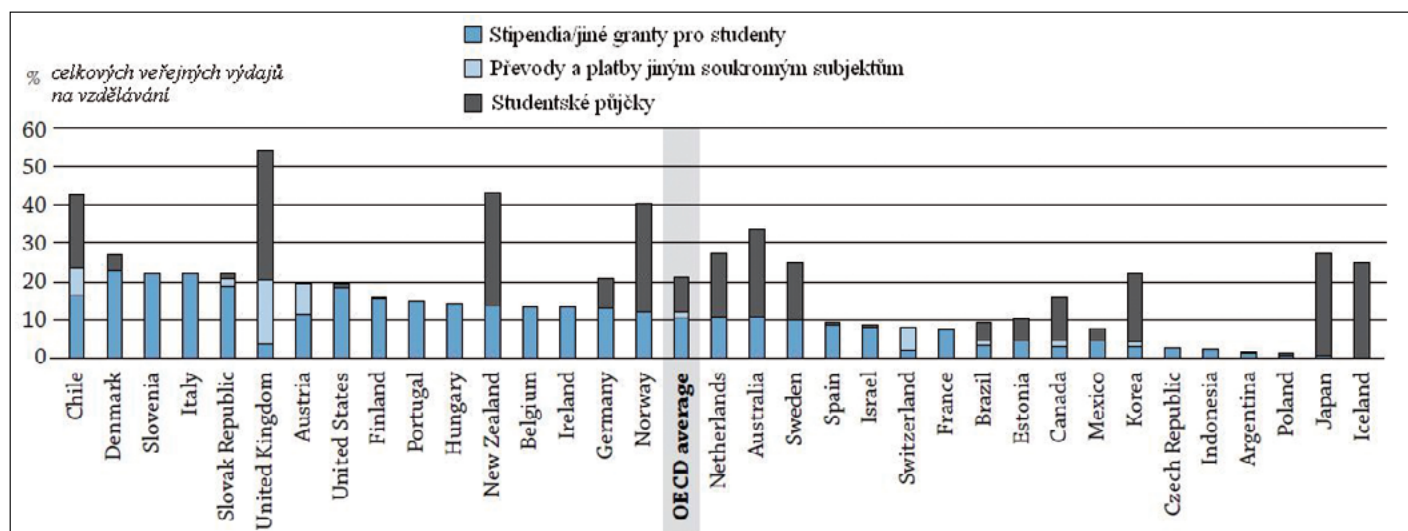
Pramen: OECD (2012), Education at a Glance 2012: OECD Indicators, OECD Publishing. 565 s. ISBN 978-92-64-17929-5. http://www.oecd.org/edu/EAG%202012_e-book_EN_200912.pdf

Připravila Alena Nová

Graf 1 Podíl mladých lidí v zemích OECD vstupujících do terciárního vzdělávání, 2010

Pozn.: Graf vyjadřuje pravděpodobnost vstupu mladých lidí do terciárního vzdělávání. Např. v Austrálii se očekává, že více než 95 mladých lidí ze 100 začne během svého života studovat v terciárním vzdělávání, ale jen 71 % tak učiní před svým 25. rokem

Graf 2 Veřejná podpora pro terciární vzdělávání v zemích OECD, 2009

CO NABÍZÍ ZPRAVODAJ ODBORNÉ VZDĚLÁVÁNÍ V ZAHRANIČÍ

Číslo 1/2013

Klíčové údaje o vyučování jazyků 2012.
Priority irského předsednictví EU.
Utváření profesní kariéry v 21. století.
Demografický vývoj a poskytování kvalifikací.
Architektura moderního učnictví.
Mobbing v profesních školách.

Číslo 2/2013

Nezaměstnanost mládeže v Evropě.
Postsekundární odborné vzdělávání.
Jazykové, nebo komunikační dovednosti?
Profesní kvalifikace a vysokoškolské vzdělávání.
Postsekundární vzdělávání v USA.
Příloha: Reformy ve švédském školství.

NÚV Národní ústav
pro vzdělávání

školské poradenské zařízení a zařízení pro
další vzdělávání pedagogických pracovníků

VZDĚLÁVÁNÍ

čtvrtletník Národního ústavu pro vzdělávání
Ročník 2, ISSN 1805-3394

Číslo 1/2013 vyšlo 15. 3. 2013

Vydává: NÚV, Weilova 1271/6, 102 00 Praha 10
Tel.: 274 022 111

www.nuv.cz, redakce@nuv.cz

Redakce: Zoja Franklová, Alena Nová, Jan Klufa
Grafika a sazba: Jan Velický